

روز فقه

یکشنبه ۱۹ آذر ۱۴۰۲

📰

شماره ۴۰۲۹

🌐

WWW.FDN.IR

📠

FARHIKHTEGANDAILY

علی مزروعی
خبرنگار گروه نقد روز

همزمان با موج گسترده تجمعات مردمی در خیابان های اروپا در اعتراض به نسل‌کشی رژیم صهیونیستی تجمعاتی نیز در آمریکا و به ویژه در دانشگاه‌های این کشور برگزار شد. این تجمعات گسترده اما در مقایسه با راهپیمایی چند صد هزار نفری در لندن قابل مقایسه نیست. دلیل این امر تا حدی می‌توان در سرکوب گسترده‌ای که در آمریکا وجود دارد، جست‌وجو کرد. نمایندگان کنگره اخیرا روسای سه دانشگاه هاروارد، پنسیلوانیا و ام‌آی‌تی را به جرم اعتراضات دانشجویان و اساتید به جنایات اسرائیل در غزه مورد بازجویی قرار دادند. این اقدام پس از آن صورت گرفت که کنگره قطعنامه‌ای را در محکومیت اقدام دانشجویان در برخی دانشگاه‌های آمریکایی برای اعلام حمایت از نوار غزه تصویب کرد. مطابق این قطعنامه حمایت از حماس، حزب‌الله و دیگر گروه‌های مقاومت به بهانه ادعایی «تورپیستی بودن» آنها در موسسات آموزش عالی آمریکا محکوم شده بود، در متن آن آمده بود که: «برای محافظت از دانشجویان، اساتید و کارکنان یهودی طراحی شده زیرا چنین حمایت‌هایی می‌تواند منجر به ایجاد یک محیط خصمانه شود.» اگرچه در قطعنامه مذکور ادعا شده بود که الزام قانونی ندارد و صرفا یک اقدام نمادین است، اما برنامه بازجویی از اساتید دانشگاه‌ای آمریکا خلاف ادعا را نشان داد و اثبات کرد محتوای قطعنامه درحال اجرایی شدن در دانشگاه‌های آمریکاست. داده‌هایی که اخیرا درمورد خودسانسوری دانشجویان دانشگاه‌های آمریکا و دلایل آن منتشر شده دلیل دیگری برای صحت این امر است.

محققانی که درمورد غرب آسیا مطالعه می‌کنند از صحبت کردن می‌ترسند

دانشگاه‌های آمریکا در هفته‌های پس از حمله حماس به اسرائیل در ۷ اکتبر و در روزهای حملات اسرائیل به غزه، تبدیل به کانون تجمعات علیه رژیم صهیونیستی شده است. موضع‌گیری‌های اساتید دانشگاه و اعتراضات دانشجویان فشار علیه آنها را افزایش داده است. این فشارهایی که با اتهام یهودی ستیزی به دانشگاهیان آمریکا وارد می‌شود منجر شده تا بسیاری از آنها مسیر خودسانسوری را در پیش گرفته و حتی از ارائه نظرات علمی درمورد منازعات رخ داده اجتناب ورزند. در همین راستا گاهنامه آموزش عالی Higher Education که متمرکز بر پوشش اخبار کالج‌ها و دانشگاه‌های آمریکاست، هفته گذشته در گزارشی آماری به بررسی وضعیت آزادی بیان در دانشگاه‌های آمریکا درمورد نزاع فلسطین و اسرائیل پرداخته است. این موسسه با نظرسنجی از یک جامعه آماری ۹۳۶ نفره به دنبال یافتن پاسخی برای این سوالات بوده است؛ «آن دسته از دانشمندانی که درمورد مناقشه می‌نویسند، تحلیلی می‌کنند و آموزش می‌دهند چگونه موج فظعی شده دانشگاه‌ها پس از ۷ اکتبر راپشت سر گذاشته‌اند؟ آیا مدیران کالج‌ها و دانشگاه‌ها از آزادی بیان خود محافظت کرده‌اند؟ آنها چگونه احساسات سیاسی و حساسیت‌های شخصی دانشجویان یهودی و فلسطینی خود را مدیریت می‌کنند؟» مطابق یافته‌های این پژوهش ۸۲ درصد از پاسخ‌دهندگان وقتی به‌طور حرفه‌ای درمورد مساله اسرائیل و فلسطین صحبت می‌کنند، خودسانسوری می‌کنند. این آمار برای استادان نزدیک به صد درصد بوده است. از مجموع استادان حاضر در این جامعه آماری ۹۸ درصد گفته‌اند که خودسانسوری می‌کنند. ۸۱ درصد از مخاطبان اعلام کرده‌اند که انتقادهای خود نسبت به اسرائیل را سانسور کرده و از بیان آن امتناع می‌کنند. این آمار برای افرادی که به رویکرد فلسطین منتقدند تنها حدود ۱۱ درصد است، چیزی نزدیک به یک هشتم منتقدان اسرائیل. این گاهنامه در گزارش خود با ارائه این آمار نتیجه گرفته است که تقریبا همه نظرات، داستانی تلخ از به حاشیه راندن و حتی سرکوب آشکار اساتید متخصص در مسائل خاورمیانه را ارائه می‌کنند.

۸۰ درصد اساتید و دانشجویان خاورمیانه‌شناسی ایالات متحده می‌گویند درمورد جنایات اسرائیل خودسانسوری می‌کنند

دادگاه تفتیش عقاید سیستماتیک در آمریکا

دوقطبی بعد از ۷ اکتبر تشدید شده است

تقابل گفتمانی درمورد مناقشه اسرائیل و فلسطین چیز جدیدی در دانشگاه‌هایی آمریکا نیست. دانشگاه‌های مختلفی در آمریکا تاکنون به دلیل جنجال‌ها، درگیری‌های بین دانشجویان با چالش مواجه بوده‌اند. چالشی که گاهنامه «آموزش عالی» دلیل آن را حمایت ناکافی مدیریت‌های دانشگاهی از اساتید و گروه‌های دانشجویی طرفدار فلسطین می‌داند. این چالش اما بعد از ۷ اکتبر به‌صورت فزاینده‌ای رشد کرده است. به گفته محققان این گزارش اوضاع از ۷ اکتبر به‌طور قابل توجهی تشدید شده است. تقریبا سه چهارم پاسخ‌دهندگان مستقر در ایالات متحده گفتند که جنگ اسرائیل و حماس نیاز بیشتری به خودسانسوری ایجاد کرده است. این نتیجه با مقایسه پاسخ‌ها به سوالی درمورد خودسانسوری درمورد مسائل غرب آسیا حاصل شده است. پایین سال گذشته ۵۷ درصد از پاسخ‌دهندگان اعلام خودسانسوری در این باره کرده‌اند و این آمار در پایین‌امسال و پس از ۷ اکتبر به ۶۹ درصد رسیده است.

استراتژی ماریپج سکوت ضد مردم غزه

نظریه آلمانی ماریپج سکوت که به معنی فشار یک گروه اجتماعی برای طرد و انزوای اعضای مخالف است در آمریکا درمورد حامیان غزه به‌کار گرفته شده. بسیاری از اعضای هیات علمی دانشگاه‌های آمریکا که تحت‌تاثیر حمله حماس و جنگ قرار گرفته‌اند درمورد مساله فلسطین حتی از ارائه چهارچوب‌های نظری امتناع ورزیده و دانشجویان فلسطینی، صهیونیست، عرب و یهودی را به همدلی دعوت می‌کنند. این امتناع از اظهارنظر درحالی صورت می‌گیرد که اساتید شرکت‌کننده در این نظرسنجی تخصص‌شان مساله غرب آسیا بوده و بخشی از آنها تمام عمر خود را برای مطالعه در این مورد صرف کرده‌اند. هنگامی که درمورد دلایل اصلی امتناع از اظهارنظر و سخنرانی علمی درمورد فلسطین س‌سوال شد، ۶۰ درصد از استادان نگرانی درمورد توهین‌های احتمالی را به‌عنوان مهم‌ترین عامل عنوان کردند. پس از توین دومین پاسخ رایج به چرایی سکوت درمورد مساله فلسطین اعمال فشار توسط گروه‌های خارج از دانشگاه بوده است. بیش از نیمی از پاسخ‌دهندگان نگرانی از تحت فشار قرار گرفتن توسط این گروه‌ها را به‌عنوان یکی از دلایل سکوت خود عنوان کرده‌اند. طیف گسترده‌ای از پاسخ‌دهندگان فضای ایجاد شده را به‌شدت

جنبش حمایت از فلسطین در غرب نمادین شد

چفیه؛ فرم روشنفکری متعهد در اروپا

بسته بودند و به سمت تانک‌ها و سربازان اسرائیلی، سنگ پرتاب می‌کردند. چفیه‌ها پوششی بودند که در بیشتر کشورهای عربی استفاده می‌شدند. یکی از لباس‌های سنتی عرب‌ها بودند که بیشتر توسط مردها مورد استفاده قرار می‌گرفت. بیشتر کشاورزان فلسطینی این نوعی سرسری سنتی استفاده می‌کردند. گاهی سجاده نشانشان بود، گاهی سفروای که روی آن غذای می‌خوردند و گاهی برای درمان مانند از آفتاب آن را روی سر می‌انداختند. البته طرح‌های این لباس سنتی در میان کشورهای عربی تفاوت‌هایی داشت. اما فلسطینی‌ها همین لباس سنتی، چفیه باهمان کوفیه را به‌نماد مقاومت مردم فلسطین در مقابل تصرف سرزمین تبدیل کردند. در دهه ۱۹۳۰ در جریان اعتراض‌ها عراب به اقدامات صهیونیست‌ها فرمانده معترضان گفت که همه معترضان کوفیه بپوشند. این امر منجر شد استفاده از این چفیه در میان فلسطینیان رواج زیادی پیدا کند. این نماد پس از دهه ۳۰ و ۶۰ در دوران اعتراضات بیش از گذشته به یکی از نمادهای مقاومت فلسطین تبدیل شد تا آنجا که اگر نامی از مردم فلسطین و مبارزه آنها برای وطن برده می‌شد کوفیه در کنار پرچم فلسطین قرار می‌گرفت. اما کوفیه صرفا به‌نماد مقاومت برای مردم فلسطین محدود نماند. محبوبیت آن افزایش پیدا کرد و گویی جای خود را به نماد مقاومت در جهان داد و حتی پایش به مد هم باز شد. در دهه ۱۹۹۰ و ۲۰۰۰ یعنی در اوج درگیری‌های انتفاضه کوفیه تبدیل به یک کالای محبوب مد شد.

مقاومت دوباره در صدر توجه

گذر از روزهای انتفاضه اما کم‌کم این نمادها را در میان افکار عمومی جهان به دست فراموشی سپرد. شاید همچنان گروه‌ها و نهادهایی بودند که از مقاومت فلسطین حمایت می‌کردند و تحریم و شناسایی برندهای حامی اسرائیل را مورد توجه قرار می‌دادند. اما حتی در جهان اسلام نیز مقاومت در حال تبدیل شدن به موضوعی بود که مربوط به سال‌های گذشته است و دیگر دوران آن گذشته است. آغاز عملیات طوفان الاقصی ام‌ورق را جو رد دیگری برگرداند. در تمام این سال‌ها فلسطینی‌ها در تمام‌جامع‌بین‌المللی و در فضایی که می‌توانست صدای آنها را به جهان برساند از این نمادها استفاده می‌کردند. حضور دانشجوی فلسطینی باکوفیه در جشن فاغ‌التحصیلی و در حضور شخصیت‌های سیاسی که از صهیونیست‌ها حمایت می‌کردند نشان می‌داد آنها اجازه نخواهند داد نمادهای مبارزه‌شان با اصل‌ملیت‌شان به فراموشی سپرده‌شود و این را در فضای بین‌المللی فریاد می‌زدند. حالا و همزمان با آغاز عملیات طوفان الاقصی و فاغ از آنچه در میدان جنگ اتفاق می‌افتد به نظر می‌رسد فلسطینی‌ها در یادآوری دوباره این نمادها و شناساندن آن به جهان تا اینجا پیروز میدان هستند. اگر واکنش منفی افکار عمومی نسبت به کشتارها و وقایعی که در نوار غزه توسط خبرنگاران

سمی توصیف کرده‌اند که در آن نظرات قطبی داغ می‌شود، گروه‌های خارجی شعله‌های آتش را شعله‌ور می‌کنند و به این نظرات قطبی شده مشروعبت می‌بخشند. بخش عمده‌ای از اساتید و دانشجویان تحصیلات تکمیلی ترس از کمپین‌های خارجی را عامل سکوت دانسته و معتقدند حتی در جایی که اعضای هیات علمی در نهایت از اتهام سرگیری‌م‌براه می‌شوند، زمان و هزینه زیادی را هدر داده و متحمل فشارهای احساسی می‌شوند.

نژادپرستی حداکثری علیه فلسطین

در این گزارش از محققان درمورد برداشت آنها از رواج انواع مختلف تعصب و نژادپرستی پرریش شده است. اندکی بیش از نیمی از آنها گفتند که احساسات ضد فلسطینی «بسیار» یا «تا حدودی» در موسسه آنها رایج است؛ این رقم درمورد احساسات ضد اسرائیل ۳۶ درصد بوده است. نکته جالب توجه درباره پاسخ‌ها به این پرسشنامه این است که ۱۸ درصد درک‌شان این بوده است که در موسسه‌شان یهودی ستیزی رایج است. این آمار نشان از این دارد که جامعه دانشگاهی آمریکا بین یهودی ستیزی و اسرائیل ستیزی تمایز قائل است. این درحالی است که دولت آمریکا تلاش دارد تا هرگونه مخالفت با جنایات رژیم صهیونیستی را با برچسب یهودی ستیزی سرکوب کند. در سوی مقابل ۴۱ درصد از پاسخ‌دهندگان معتقد بوده‌اند که در موسسه‌شان احساسات ضد مسلمانان «بسیار» یا «تا حدودی» رایج است.

کفه برخوردهای مسئولان دانشگاهی با دانشجویان به نفع صهیونیست‌ها سنگینی می‌کند

مطابق آنچه که گاهنامه آموزش عالی گزارش داده است بسیاری از پاسخ‌دهندگان به این پرسشنامه معتقد هستند موسسات آنها در ابراز همدردی با دانشجویان فلسطینی-عرب با مسلمان‌پاداشجویان یهودی و صهیونیست‌فشاری نامتناسب به نفع حامیان رژیم صهیونیستی دارند. از ۷ اکتبر چندین گزارش منتشر شده است که برخی اساتید به دلیل اظهارنظرهایی که در طول کلاس‌ها یا در رسانه‌های اجتماعی در حمایت از فلسطین بیان کرده‌اند تعلق شده‌اند. ازجمله این موارد می‌توان به اساتید دانشگاه‌های آریزونا، کالیفرنیا جنوبی، استنفورد و سیراکوز اشاره کرد. مدیر مرکز خاورمیانه دانشگاه پنسیلوانیا اخیرا به دلیل امتناع دولت از

نمایش فیلمی درباره اسرائیل از سمت خود کنارگیری کرد. دانشجویان دانشگاه هاروارد و کلمبیا به دلیل سخنرانی و حمایت از فلسطین با برخورد‌های سازمان‌یافته تلافی‌جویانه مواجه شده‌اند. به‌طور مثال گروه‌های دانشجویی طرفدار فلسطین در دانشگاه‌های برانديس، کلمبیا و جورج واشنگتن تعلق شده‌اند.

سرکوب نرم

اشکال دیگری از ساکت کردن حامیان فلسطین نیز وجود دارد که پاسخ‌دهندگان به نظرسنجی این گاهنامه بعضا به‌آن اشاره کرده‌اند. بسیاری از کارشناسان خاورمیانه گزارش داده‌اند که بی‌سروصد توسط مدیران، روسای دپارتمان‌ها و دیگر مقامات دانشگاه به حاشیه‌رفته یا ساکت شده‌اند. آنها برای اثبات این امر لغو جلسات گفت‌وگو و نیز دعوت نشدن برای سخنرانی در پلن‌های تخصصی خود را مثال زده‌اند. همچنین توسط برخی روسای دپارتمان‌ها با اساتید‌حامی فلسطین دستور داده شده است که طومارهای حمایتی را امضا نکنند. علاوه بر دستور گاهی نیز مقامات مافوق به آنها درمورد عدم موضع‌گیری توصیه کرده‌اند. این فشارها را بالا اغلب ناشی از ترس نهادها از این موضوع می‌تواند باشد که مساله فلسطین در کانون توجه رسانه‌ها قرار گیرد. برخی پاسخ‌دهندگان ذکر کرده‌اند که باید هرگونه موضعی را برای تأیید به‌دفا تر روابط عمومی ارسال کنند. همچنین به آنها گفته شده است که از انتشار مطالب در شبکه‌های اجتماعی درمورد نزاع فلسطین و آمریکا خودداری کنند. برخی از مدیران دانشگاه‌ها نیز از اینکه از جانب رسانه‌های جناح راست مورد حمله قرار گیرند هراس دارند. گاهنامه آموزش عالی این وضعیت را اینگونه توصیف می‌کند: «هیچ احساس آزادی آ کادمیک وجود ندارد و دولت هیچ کاری برای حمایت از دانشجویان فلسطینی، عرب و مسلمان انجام نداده است.»

نبرد دولتمردان با حامیان فلسطین

تعدادی از پاسخ‌دهندگان نیز درمورد چرایی عدم موضع‌گیری و سکوت درمورد فلسطین به نگرانی درمورد قوانین در چندین ایالت اشاره کردند که چهارچوب سخنرانی در کلاس‌های درس را تنظیم می‌کند؛ چهارچوبی که باعث اعمال محدودیت بر نظرات دانشگاهیان است. تاکنون روسای دانشگاه هاروارد، انستیتی فناوری ماساچوست و پنسیلوانیا با اتهام واهی سوء استفاده از یهودی ستیزی در محوطه دانشگاه برای پاسخ‌گویی در کنگره فراخوانده شده‌اند. حامیان این سرکوب‌ها در پاسخ به چرایی این اقدامات اعلام می‌کنند که نگرانی دارند دیدگاه‌های حامیان فلسطین علیه تحقیقات و آموزش‌های حمایت‌گرا نه از اسرائیل بسیج شود و حتی در طول جنگ حامیان مردمی بیشتری پیدا کنند. برخی دانشجویان فاغ‌التحصیل در پاسخ به سوالات این نظرسنجی گفته‌اند که برای جلوگیری از تاثیرگذاری بر آینده شغلی خود سکوت می‌کنند. گاهنامه آموزش عالی آمریکا در این باره معتقد است: «چنین سکوت و انطباق اجباری وقتی که خطوط تحقیق را می‌بندد، پاسخ‌های صحیح به سوالات دشوار را پیش داوری کرده و دانش را خفه می‌کند.»

سرکوب منجر به تکرار اشتباهات می‌شود

گاهنامه آموزش عالی در پایان گزارش خود درمورد سانسور و سرکوب آزادی بیان در دانشگاه‌های آمریکا اینگونه نتیجه‌گیری کرده است: «تجربه محققان خاورمیانه از ۷ اکتبر نشان دهنده سرکوب آزادی بیان دانشگاهیان و کارشناسان درمورد اسرائیل و فلسطین است؛ کارشناسانی که زندگی خود را وقف فهم مسائل غرب آسیا کرده‌اند؛ اکنون کمترین توانایی را درمورد پرداختن به آن دارند. مدیران دانشگاهی که هرگز از ابراز ارادت خود به آزادی آ کادمیک خسته نمی‌شوند، یا سکوت کرده‌اند یا فعلا نه به سرکوب گفت‌وگوها در این باره کمک می‌کنند. اگر محققان نتوانند تحلیلی صادقانه از درگیری‌های چالش‌برانگیز حتی در محیط‌های حرفه‌ای خود ارائه دهند، جامع‌ما محکوم به تکرار اشتباهات گذشته هستند. دفاع از یکپارچگی دانشگاه برعهده مدیران دانشگاه بوده و مخاطرات بسیار فراتر از اسرائیل و فلسطین است.»

حمایت از اقدامات صهیونیست‌ها حکایت داشت. در میان تمام تجمعات کنندگان

و در کنار شعار Free Palestine کوفیه‌هایی که در دست و شانه‌های تجمعات کنندگان حضور داشت نیز جلب توجه می‌کرد. حتی بعد از آنکه دانشگاه هاروارد برگزار می‌تجمعات در این دانشگاه را ممنوع کرد، دانشجویان کوفیه‌ها زوری دوش انداختند و شعارها را پشت‌لب‌تاپ‌هایشان نوشتند. موضوع قابل توجه این است که استفاده از کوفیه آفتدر رواج داشته که در برخی از کشورهای اروپایی برای استفاده از آن یا در دست گرفتن این نماد مجازات‌هایی در نظر گرفته شده است که البته به نظر می‌رسد به خاطر جو منفی که می‌تواند در فضای افکار عمومی ایجاد کند چندان رسانه‌ای نمی‌شود. بر مبنای آنچه واشنگتن پست منتشر کرده است در برلین و در همان روزهای آغازین عملیات طوفان الاقصی، آموزش و پرورش استفاده از کوفیه در مدارس و توسط دانش‌آموزان را ممنوع اعلام کرد. در فرانسه نیز یکی از تظاهرات کنندگان به خاطر استفاده از کوفیه در جریان تجمع میلی نزدیک به ۱۴۰ دلار جریمه شده است. به نظر می‌رسد تأثیری که اقدامات و مبارزات فلسطینی‌ها در میان افکار عمومی اروپا گذاشته آفتدر قابل توجه است که گاهی بیش از اعتراضات در میان کشورهای جهان اسلام مورد توجه قرار می‌گیرد و حتی دولت‌ها را وادار می‌کند که برای کنترل این فضا دست به اعمال محدودیت حتی ممنوعیت استفاده از کوفیه بزنند.

کوفیه ممنوع!

از ابتدای درگیری‌ها در غزه واکنش مردم و افکار عمومی در اروپا و آمریکا مورد توجه زیادی قرار گرفت، امری که از اعتراض مردم نسبت به سیاست دولت‌ها در